

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Rundskriv

Fylkesmennene
Valdres natur- og kulturpark
Regionråd Nord-Gudbrandsdal
Innovasjon Norge
Innovasjon Norge - styrene i fylkene
Fylkeskommunene
Kommunene

Nr.
M-1/2009

Vår ref
200900313-/SRØ

Dato
16.02.2009

Rundskriv næringsutvikling 2009, erstatter Rundskriv M-1/2008

**MIDLER TIL BYGDEUTVIKLING 2009 - TILDELING PÅ FYLKESNIVÅ
MIDLER TIL SETERPROSJEKT 2009 – TILDELING PÅ FYLKESNIVÅ
MIDLER TIL FRUKT- OG BÆRPRODUKSJON – REISELIV –
KULTURLANDSKAP – TILDELING 2009
MIDLER TIL OPPFØLGING AV TILTAK I REGIONALE HANDLINGSPROGRAM
FOR ØKOLOGISK LANDBRUK 2009 – TILDELING PÅ FYLKESNIVÅ**

Det henvises til følgende dokumenter for innretning på næringsutviklingsarbeidet i 2009:

- ✓ Landbruks- og matdepartementets strategi for næringsutvikling 2007 – 2009, "Ta landet i bruk!".
- ✓ Landbruks- og matdepartementets strategi for forskning og forskningsbasert innovasjon 2007 - 2012.
- ✓ Landbruks- og matdepartementets matpolitiske strategi 2008-2010, "Smaken av Norge".
- ✓ Landbruks- og matdepartementets handlingsplan for å nå målet om 15 pst. økologisk produksjon og forbruk "Økonomisk, agronomisk – økologisk!"
- ✓ Oppdragsbrev for 2009 fra Landbruks- og matdepartementet til Innovasjon Norge, datert 28.01.2009.
- ✓ Tildelingsbrev fra Landbruks- og matdepartementet til fylkesmennene, datert 08.01.2009.
- ✓ Tildelingsbrev for 2009, fra FAD til fylkesmennene.
- ✓ Elektronisk embetsoppdrag for 2009, fra FAD til fylkesmennene

1 OVERORDNEDE STRATEGIER

1.1 Landbruks- og matdepartementets strategi for næringsutvikling, "Ta landet i bruk!"

Landbruks- og matdepartementets strategi for næringsutvikling, "Ta landet i bruk!", er et rammeverk for alle typer lønnsom næringsvirksomhet med utgangspunkt i gårdenes menneskelige og materielle ressurser, og skal bygge opp under hovedmålet for landbrukspolitikken. Strategien omfatter hovedområdene mat, økologisk matproduksjon og matforbruk, trevirke, bioenergi, reiseliv og opplevelsesproduksjon, Inn på tunet, og annen grønn vare- og tjenesteproduksjon.

Målet for landbruksrelatert næringsutvikling er å skape lønnsomme arbeidsplasser og å bidra til bosetting og sysselsetting i hele landet. Det understrekes at landbrukspolitikken generelt og den landbruksrelaterte næringsutviklingen spesielt, skal være et verktøy for å nå distriktpolitiske målsettinger.

Det forutsettes at investeringsvirkemidlene i landbruket fordeles på en slik måte at de bidrar til en variert bruksstruktur i hele landet.

Det vises for øvrig til oppdragsbrev fra Landbruks- og matdepartementet til Innovasjon Norge.

1.2 Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling

Endringene på landbruksområdet som følge av forvaltningsreformen innebærer at samarbeidet i det regionale partnerskapene framover må videreutvikles slik at lokale og regionale myndigheter står sammen om gjennomføringen av de regionale næringsstrategiene. Dette blir viktig for å sikre en helhetlig satsing på næringsutvikling i fylket framover, herunder sikre en god kobling mot fylkesplanene og de regionale utviklingsstrategier i regi av fylkeskommunene.

1.2.1 Ansvarsfordeling mellom regionalt og nasjonalt nivå

Departementet legger til grunn at landbruksrelatert næringsutvikling i størst mulig grad skal forankres regionalt, basert på de nasjonale prioriteringer og rammer. I henhold til departementets strategi for næringsutvikling, legges følgende ansvarsfordeling mellom regionalt og nasjonalt nivå til grunn:

a) sentralt nivå skal:

- følge opp mål- og resultatoppnåelsen nasjonalt
- bidra til samarbeid mellom regionale aktører mht. oppgaver av nasjonal karakter, og sikre samhandling på tvers av fylkesgrensene
- etablere nasjonale ambisjoner, strategier og føringer for næringsutvikling innen prioriterte verdikjeder, basert på nasjonale og internasjonale rammebetingelser
- etablere og følge opp nasjonale arenaer hvor myndigheter, virkemiddelapparat og næring kan videreutvikle felles ambisjoner for næringsutvikling
- initiere og styre prosjekter av overordnet/nasjonal karakter
- sikre sammenheng og helhet i den nasjonale og regionale satsingen
- sikre tverrfaglighet og forankring på tvers av departementer
- utvikle et målrettet og velfungerende virkemiddelapparat

b) regionalt nivå skal:

- i tråd med nasjonale rammer og med basis i regionale utfordringer og muligheter, arbeide for landbruksrelatert næringsutvikling i sin region
- støtte opp under bedrifters og næringsorganisasjoners arbeid med planlegging, gjennomføring og oppfølging av næringsutviklingsarbeidet
- sørge for at kommunene trekkes med og ansvarliggjøres på en formålstjenlig måte
- fremme forslag om nasjonale satsinger mot sentralt nivå

Innenfor de hovedområdene som omfattes av den nasjonale strategien, er det definert hvilke delstrategier som skal gjennomføres sentralt og regionalt. For strategier der gjennomføringsansvar er tillagt regionalt nivå, bør det "regionale partnerskap" med utgangspunkt i regionale forhold, foreta en prioritering.

For strategier der ansvaret er tillagt sentralt nivå, bør i første rekke slike initiativ skje sentralt, eller i et samarbeid på tvers av flere fylker.

2 BYGDEUTVIKLINGSMIDLENE

BU-midlene er det viktigste økonomiske virkemidlet til Landbruks- og matdepartementet for å nå målet om næringsutvikling i og i tilknytning til landbruket. Her spiller fylkesmannen, Innovasjon Norge, fylkeskommunene og kommunene en svært viktig rolle, hver for seg - og ikke minst i samarbeid.

Formålet med BU-midlene er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, samt desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt.

Landbruks- og matdepartementets forskrift om midler til bygdeutvikling skal legges til grunn for forvaltningen av de tildelte midlene. Forskriften er endret fra og med 2009, og omfatter de endringer avtalepartene ble enige om i jordbruksavtalen for 2008; å tydeliggjøre målene og retningslinjene for BU-midlene og å øke den øvre grensen for investeringsmidler knyttet til fylkesvise BU-midler fra 600.000 til 750.000 kroner. Utover nevnte endringer som følger av jordbruksoppgjøret, har departementet også sett behov for andre justeringer og strukturelle endringer i forskriften. Det vises til brev av 28.01.2009 for nærmere beskrivelse av endringene i forskriften.

Det er lagt til grunn at det vil bli foretatt en grundigere gjennomgang av forskriften i sammenheng med en større gjennomgang av regelverket for LUF i 2009.

St. prp. nr. 69 (2007-2008) Om jordbruksoppgjøret 2008 fastsetter følgende fordeling av BU-midlene for 2009 (mill. kroner):

Formål	mill. kr
Tilskuddsmidler	400
Låneramme som grunnlag for rentestøtte	700

Rammen for fylkesvise BU-midler er økt med 20 mill. kroner i 2009. Andelen av midlene som skal brukes til utrednings- og tilretteleggingstiltak skal holdes på samme nivå som i 2009. Det er videre øremerket 10 mill. kroner til et investeringsprogram for eggsektoren. Disse rammene er fordelt på fylkene som vist i tabellen under.

Investeringsprogrammet for eggsektoren skal bidra til en smidig overgang ved innføring av forbud mot å holde verpehøns i tradisjonelle bur, og skal omfatte både konvensjonell drift og omlegging til økologisk drift.

Fondet for etter- og videreutdanning av bønder (EVL-fondet), skal avvikles i løpet av 2008/2009. Ansvar for å yte støtte til gjennomføring av etterutdanningskurs for bønder er lagt til fylkesmannen, og aktiviteten må prioriteres innenfor den andelen av fylkesvise BU-midler som fylkesmannen forvalter.

For enkelte klart definerte og avgrensede administrative oppgaver av prosjektrettet karakter kan det være aktuelt å belaste BU-ordningen for kostnadene, f.eks. informasjonstiltak. Inntil 1% av fylkets BU-kvotene kan nyttes til dekning av administrative kostnader av prosjektrettet karakter. Innenfor denne rammen kan en også dekke driftsutgifter knyttet til Innovasjon Norge-styrene, slik som reiseutgifter, møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste for styremedlemmene.

Forsøket med regionale BU-midler i Oppland er forlenget med to år (2008 og 2009). Midlene forvaltes av regionrådet i Nord-Gudbrandsdal og Valdres Natur- og Kulturpark. Rammene for regionene er tatt fra Opplands rammer ut fra erfaringstall og får ikke konsekvenser for fordelingen til andre fylker.

I St.prp. nr. 1 (2007-2008) fra Landbruks- og matdepartementet er det pekt på behov for å følge opp arbeid for økt avvirking av skog, med regionale prosesser. Arbeid med slike regionale strategier kan finansieres over BU-midler til utredning og tilrettelegging, som forvaltes av fylkesmannen.

I LMDs handlingsplan for økologisk produksjon og forbruk heter det at økologisk produksjon skal prioriteres ved bruk av BU midler.

I tillegg til kvotene for 2009, kan Innovasjon Norge og fylkesmannen som tidligere disponere ubrukte BU-midler fra 2008 til samme formål i 2009. Ubrukte BU-midler i 2009 kan overføres til samme formål i 2010.

Fylkesmannen skal fordele midler til bedriftsrettede tiltak til Innovasjon Norge gjennom eget tildelingsbrev. Andelen midler til bedriftsrettede tiltak, holdes på samme nivå som i 2008. Tildeling av BU-midler skal skje med utgangspunkt i godkjent regional strategi for næringsutvikling.

Fylkesmannen bes ta en gjennomgang av opphørte ordninger, som etablererstipend til kvinner og generelt, samt opplæring i pelsdyroppdrett, med tanke på oppgjør av ansvar før neste års fordeling.

Både fylkesmannen og Innovasjon Norge må være spesielt oppmerksom på at alle tildelinger som omfattes av statsstøttereguleringen, skjer i tråd med dette.

Det er foretatt følgende fylkesvise fordeling for 2009 (mill. kroner):

	BU-tilskudd	Investeringsprogram for eggsektoren	Total ramme BU-tilskudd	Låneramme som grunnlag for rentestøtte
Østfold	14,82	1,132	15,95	27,0
Akershus	13,14	0,571	13,71	20,9

Hedmark	27,54	1,239	28,78	54,8
Oppland	19,03	0,323	19,35	36,5
-Valdres	5,47	-	5,47	10,1
-N.Gudbrandsdal	7,36	-	7,36	13,2
Buskerud	17,56	0,329	17,89	31,7
Vestfold	11,77	0,401	12,17	22,4
Telemark	14,51	0,260	14,77	23,4
Aust-Agder	10,83	0,170	11,00	17,9
Vest-Agder	12,61	0,180	12,79	20,7
Rogaland	31,21	3,009	34,22	48,2
Hordaland	23,55	0,309	23,86	45,8
Sogn og Fjordane	31,21	0,235	31,44	63,0
Møre og Romsdal	28,70	0,310	29,01	58,7
Sør-Trøndelag	27,12	0,455	27,57	48,6
Nord-Trøndelag	33,85	0,822	34,67	66,9
Nordland	27,86	0,147	28,01	51,4
Troms	18,82	0,077	18,90	38,8
Finnmark	13,04	0,033	13,07	0
SUM	390,00	10,00	400,00	700,0

BU-midlene (ekskl. investeringsprogram for eggsektoren) er fordelt etter samme prosentvise fordeling som for 2008.

Midler til investeringsprogram for eggsektoren er fordelt etter antall høner pr. fylke. Dette innebærer også at det ikke legges opp til at disse midlene skal forvaltes som noe eget "program", men at beløpene er lagt til rammene for BU-tilskudd og forvaltes i tråd med intensjonene i investeringsprogrammet.

For rentestøtte er fordeling for 2009 gjort med utgangspunkt i fordelingen for 2008, og statistikk over forbruk og etterspørsel av rentestøtte i 2008. Midler er omfordelt fra Finnmark til områder med større etterspørsel etter midler. De tre nordligste vestlandsfylkene er gitt en ekstra prioritering med bakgrunn i de særlige utfordringene for jordbruket som har vært observert der over noen år.

Det vil i 2009 bli gjort en gjennomgang av ubrukte rammer for rentestøtte i fylkene, og det kan bli foretatt omfordeling på bakgrunn av forbruk og behov dersom det viser seg å være stort omfang av ubenyttede rammer i enkelte fylker.

2.1 Saksbehandling og utbetaling av BU-midlene

I behandlingen av BU-saker hos fylkesmannen skal saksbehandlersystemet utviklet for forvaltning av BU-midler, tilskuddstype 371, benyttes. Statens landbruksforvaltning har ansvar for drift av systemet.

Kostnader ved fylkesmennenes arbeid med BU-ordningen skal dekkes over det ordinære driftsbudsjettet.

Utbetaling

Tilskudd gitt av fylkesmannen i medhold av denne forskrift skal utbetales av Statens landbruksforvaltning. Tilskudd gitt av Innovasjon Norge utbetales av Innovasjon Norge etter nærmere avtale med Statens landbruksforvaltning.

2.2 Rapportering og evaluering av BU-midlene

Fylkesmannen skal innen 15. januar 2010 lage en kortfattet kommentar til forbrukstall/utviklingstrekk i 2009 for utrednings- og tilretteleggingsmidlene, dersom disse avviker fra normalen. Denne kommentaren skal sendes til Landbruks- og matdepartementet, med kopi til Innovasjon Norges hovedkontor.

Innovasjon Norges distriktskontor skal innen 1. februar 2010 sende rapport om bruken av de bedriftsrettede BU-midlene i 2009 til fylkesmannen. Denne rapporten skal vurdere virkemiddelbruken i forhold til regional strategi for næringsutvikling. Innovasjon Norges hovedkontor skal innen samme frist sende fullstendig tallrapport om bruken av fylkesvise BU-midler i 2009 (både bedriftsrettede og tilretteleggende midler) til Landbruks- og matdepartementet.

Fylkesmannen skal innen 28. februar 2010 (fylkesmannens årsrapport) sende en rapport over bruken av BU-midlene i 2009 til Landbruks- og matdepartementet, med kopi til Innovasjon Norges hovedkontor og til Innovasjon Norges distriktskontor i det aktuelle fylke. Rapporten skal inneholde en vurdering når det gjelder bruken av BU-midlene i forhold til vedtatte mål og strategier. Mål- og resultatrapporteringssystemet til Innovasjon Norge legges til grunn for rapportering knyttet til de midlene Innovasjon Norge forvalter. Fylkesmannen rapporterer på måloppnåelsen knyttet til de midlene fylkesmannen forvalter, i tråd med det som er beskrevet i tildelingsbrevet til fylkesmannen og dette rundskrivet for BU-midlene.

Innovasjon Norges hovedkontor skal innen 16. mars 2010 utarbeide den nasjonale årsrapporten om bruken av fylkesvise BU-midler i 2009 til Landbruks- og matdepartementet. Rapporten skal ha samme struktur som tidligere år.

Det er igangsatt en evaluering av de fylkesvise BU-midlene som skal gjennomføres av Norsk institutt for landbruksforskning (NILF) i samarbeid med Bygdeforskning. Evalueringen har et tredelt formål; den skal dokumentere resultater av virkemiddelbruken, gi innspill og forslag til forbedringer av ordningen og foreslå resultatindikatorer for løpende dokumentasjon av resultater. IN har det operative og administrative ansvaret for evalueringen, som etter planen skal ferdigstilles i juni 2009. Alle med forvaltningsansvar for BU-midlene vil måtte påregne å framskaffe dokumentasjon vedrørende forvaltning og prioritering av midlene.

3 SETERPROSJEKTET I HEDMARK, OPPLAND OG MØRE OG ROMSDAL

I jordbruksoppgjøret 2005 ble det enighet om en 5-årig satsing på næringsutvikling i forbindelse med setring. Satsingen ble etablert i 2006 og vil vare fram til og med 2010.

For nærmere detaljer omkring satsingen vises det til rundskriv M-2/2007.

Det er gjort følgende fylkesvise fordeling av midlene for 2009:

Hedmark	667 000
Oppland	667 000
Møre og Romsdal	667 000

Utbetaling og rapportering av setermidlene

Saturn skal benyttes for utbetaling av midlene i 2009.

Forskriftstype	600	Seterprosjekt
Hjemmelsnr.	1	

Fylkesmannen skal innen 15. januar 2010 sende rapport til Landbruks- og matdepartementet om bruken av setermidlene i 2009.

4 FRUKT- OG BÆRPRODUKSJON – REISELIV – KULTURLANDSKAP I FYLKENE HORDALAND, SOGN OG FJORDANE, ROGALAND OG MØRE OG ROMSDAL

Det ble i jordbruksoppgjøret 2007 enighet om at det fra 2008 etableres en satsing for frukt- og bærproduksjon, kulturlandskap og reiseliv på Vestlandet. Det ble avsatt til sammen 10 mill. kroner fordelt over perioden 2008 - 2012.

For nærmere detaljer omkring satsingen vises det til rundskriv M-1/2008.

For 2009 avsettes det 2 mill. kroner. Det forutsettes at de regionale samarbeidspartene som deltar i prosjektet bidrar med egenfinansiering som til sammen tilsvarer 50 % av den bevilgning som er gitt over jordbruksavtalen, dvs. at egenfinansieringen vil dekke 33 % av samlede kostnader.

Midlene skal i hovedsak gå til tiltakene som blir igangsatt i prosjektet, men for å sikre en god styring, gis det åpning for at inntil 10 % av bevilgningen over jordbruksavtalen kan benyttes til prosjektledelse.

Utbetaling og rapportering

Saturn skal benyttes for utbetaling av midlene i 2009.

Forskriftstype	620	Utviklingsprogr. for frukt og grønt
Hjemmelsnr.	1	Satsning på frukt og bær etc. på Vestlandet

Fylkesmannen skal innen 15. februar 2010 sende rapport til Landbruks- og matdepartementet om bruken av midlene i 2009.

5 MIDLER TIL OPPFØLGING AV TILTAK I REGIONALE HANDLINGSPROGRAM FOR ØKOLOGISK LANDBRUK

Regjeringens målsetting om at 15 prosent av matproduksjon og –forbruk skal være økologisk innen 2015, tilsier at det er behov for et løft på dette området. LMDs handlingsplan "Økonomisk, agronomisk – økologisk!" legger strategier, veivalg og tiltak for å nå målet. Det forutsettes at satsingen på økologisk landbruk inkluderes i-, og gjøres til en del av det generelle næringsutviklingsarbeidet, samtidig vektlegges regional utvikling gjennom satsingen på foregangsfylker for økologisk produksjon. Fylkene er utfordret til å utarbeide en skisse for å bli foregangsfylker som oversendes LMD innen 15.mars.

Ved tildeling av prosjektmidler må Fylkesmannen sørge for koordinering opp mot de prosjekter som får støtte fra SLF slik at dobbeltarbeid unngås. Det er også viktig at Fylkesmannen definerer egne økologiske satsningsområder sett i lys av det arbeidet som gjøres i andre fylker.

Det er gjort følgende fylkesvise fordeling av midlene for 2009:

Østfold	425 000
Akershus	425 000
Hedmark	425 000
Oppland	425 000
Buskerud	425 000
Vestfold	425 000
Telemark	425 000
Aust-Agder	225 000
Vest-Agder	225 000
Rogaland	425 000
Hordaland	425 000
Sogn og Fjordane	400 000
Møre og Romsdal	425 000
Sør-Trøndelag	425 000
Nord-Trøndelag	425 000
Nordland	400 000
Troms	300 000
Finnmark	350 000
SUM	7 000 000

Utbetaling og rapportering av midler til oppfølging av tiltak i regionale handlingsprogram for økologisk landbruk

Saturn skal benyttes for utbetaling av midlene i 2009.

Forskriftstype	208	Info midler miljøtiltak
Hjemmelsnr.	3	Handlingsplaner økologisk landbruk

Fylkesmannen skal innen 1. mars 2010 sende rapport til Statens landbruksforvaltning om bruken av midler til oppfølging av tiltak i regionale handlingsprogram for økologisk landbruk i 2009.

6 FELLES FOR ALLE VIRKEMIDLENE

For å få en mest mulig effektiv og målrettet utnyttelse av virkemidlene, er det avgjørende at det er godt samarbeid mellom de ulike deltakerne i det regionale partnerskapet. Ettersom ansvaret for forvaltningen er lagt til ulike organisasjoner, er det påkrevd med god kommunikasjon, og alle involverte parter må bidra til dette.

Med hilsen

Leif Førsell
ekspedisjonssjef

Sigrun Rødset
rådgiver

Kopi:

**Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norges Skogeierforbund
Nærings- og handelsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Statens landbruksforvaltning**

Forskrift om midler til bygdeutvikling.

Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 30.01.2009 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 18, og etter samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å legge til rette for langsiktig og lønnsom verdiskaping, samt desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt.

Forskriften skal også legge til rette for et landbruk der kvinner og menn gis like muligheter.

Midler til bygdeutvikling kan nyttes til følgende områder innenfor rammer fastsatt ved jordbruksoppgjøret og i statsbudsjettet:

1. *Sentrale bygdeutviklingsmidler* kan gis til tiltak av overordnet nasjonal karakter, og som representerer viktige utviklingsområder.
2. *Fylkesvise utviklings- og tilretteleggingsmidler* kan gis til organisasjoner, institusjoner, kommuner og ulike former for samarbeidsorganer, hovedsakelig innenfor landbruket, med sikte på å understøtte landbruket og ny næringsvirksomhet i fylkene.
3. *Fylkesvise bygdeutviklingsmidler* kan gis
 - a) som støtte til investeringer med mål om å opprettholde et variert landbruk gjennom å bidra til oppgraderinger og modernisering av driftsapparatet, eller
 - b) til utvikling av alternativ næring med grunnlag i landbrukets ressurser.

§ 2. Forvaltning av midler til bygdeutvikling

Sentrale bygdeutviklingsmidler forvaltes av Innovasjon Norge.

Fylkesvise utviklings- og tilretteleggingstiltak forvaltes av fylkesmannen.

Fylkesvise bygdeutviklingsmidler forvaltes av Innovasjon Norge.¹

¹ Jf. lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge.

§ 3. Tiltaksgrupper og tilskuddsnivå

Av sentrale bygdeutviklingsmidler kan det gis tilskudd i henhold til jordbruksavtalens bestemmelser og beslutningsfora definert av avtalepartene, til tiltak innenfor formålet i denne forskrift.

Av fylkesvise utviklings- og tilretteleggingsmidler kan det gis tilskudd i henhold til regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling og innenfor rammene av den nasjonale strategien for slik næringsutvikling til:

1. *Utrednings- og tilretteleggingstiltak*: Det kan gis tilskudd til utviklings- og tilretteleggingstiltak med inntil 75% av godkjent kostnadsoverslag.
2. *Praktikantordning*: Det kan gis tilskudd til inntil 60% av foretakets kostnader til dekning

av arbeidsgiveravgift, yrkesskedeforsikring, lønn til praktikant tilsvarende 65% av lønnstrinn 1 i Statens regulativ og feriepenger i forhold til dette. Praksisvertens egenandel er på 40%. I tillegg kan faktiske dokumenterte utgifter til barnepass samt kursutgifter dekkes. Praksis på egen, foreldres eller svigerforeldres gård kommer ikke inn under ordningen.

Av fylkesvise bygdeutviklingsmidler kan det gis tilskudd i henhold til regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling og innenfor rammene av den nasjonale strategien for slik næringsutvikling, samt tildelingsbrev fra fylkesmannen til:

1. *Etablererstipend:* Det kan gis stipend til å forberede og etablere ny virksomhet med ekspansjonsmuligheter på inntil 75% av godkjent kostnadsoverslag.
2. *Bedriftsutvikling:* Det kan gis tilskudd til tiltak innen produktutvikling, kompetansebygging, markedsundersøkelser, testsalg, nettverksbygging, markedsføring av nye produkter og lignende med inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag. For personer under 35 år og det underrepresenterte kjønn kan tilskuddet gis med inntil 75% av godkjent kostnadsoverslag.
3. *Investeringer:*
 - a) Det kan gis tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter med inntil 30% av godkjent kostnadsoverslag. Øvre tak for tilskudd til investeringer er 750.000 kroner per søknad. Det er ikke tak for tilskudd i områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen.
 - b) Det kan gis tilskudd i form av reduksjon i avtalt rentenivå på lån til investeringsformål. Rentestøtten utgjør 50% av *Risikofri rente 3 år stat (STX4)*. Rentestøtte beregnes ut fra foregående års rente og kan maksimalt utgjøre 5 prosentpoeng.
 - c) Det kan gis tilskudd til tapsfond og rentestøttefond (til rentefritak) for risikolån fra Innovasjon Norge til investeringer i forbindelse med utbygging, modernisering, omstilling, utvikling og generasjonsskifte.

Dersom et anlegg eller produksjonsutstyr er anskaffet ved leasing eller annen leie, kan det ikke gis tilskudd eller rentestøtte.
4. *Generasjonsskifte:* Det kan gis tilskudd til personer under 35 år, som i forbindelse med overtagelse av landbrukseiendom trenger å gjennomføre mindre investeringer. Tilskuddet kan gis med inntil 40% av godkjent kostnadsoverslag. Til det underrepresenterte kjønn kan det gis et tilskudd på inntil 60% av godkjent kostnadsoverslag.
5. *Andre tiltak:* Det kan gis tilskudd til andre tiltak dersom disse er i samsvar med regionale strategier og i tråd med forskriftens formål.

Tilskudd etter denne forskrift kan ikke gis til:

- a) å tegne andeler eller kjøpe aksjer i privat næringsvirksomhet,
- b) garantier,
- c) gjeldssanering eller løpende drift av bedrifter, eller
- d) tiltak på landbrukseiendommer som i sin helhet eies og drives av stat, fylke eller kommune.

§ 4. Generelle vilkår

Tiltaket det ytes tilskudd til skal til en hver tid være i samsvar med de krav som er gitt i gjeldende lover, forskrifter og standarder.

Støtte (tilskudd, rentefordeler mv.) til næringsvirksomhet utenom landbrukssektoren jf. EØS-avtalen Artikkel 8, pkt 3, gitt i henhold til denne forskriften, skal være i samsvar med EØS-avtalens regelverk for bagatellmessig støtte.

Søknad om tilskudd på midler skal inneholde en prosjektplan/forretningsplan.

Søknad om midler som forvaltes på regionalt nivå skal sendes til kommunen.¹

Dersom leid areal skal nyttes som arealgrunnlag ved søknad om tilskudd til investeringer, må søker kunne dokumentere leieavtale eller forpaktningssavtale med en slik varighet at tiltaket kan gjennomføres på en forsvarlig måte.

Dersom overdragelse av en landbrukseiendom skjer i to omganger og det i mellomperioden søkes om tilskudd til investeringer etter denne forskrifts § 3 tredje ledd nummer 4, skal det foreligge en avtalt plan for overdragelsen. Videre skal både tidligere og ny eier stå ansvarlig for investeringene.

Dersom arbeidene er påbegynt før søknad er avgjort, kan tilskudd og rentestøtte nektes innvilget.

Dersom bygdeutviklingsmidler nyttes til tiltak i rovviltutsatte områder, skal det tas utgangspunkt i anbefalingene fra den regionale rovviltnemnda, og sett i sammenheng med andre mål og rammebetingelser som gjelder for vedkommende region.

¹ Jf. forskrift 26. januar 2004 nr. 359 om kommunenes saksbehandling vedrørende søknader om finansiering av landbruk og bygdeutvikling gjennom Innovasjon Norge og fylkesmannen.

§ 5. Administrasjon

For midler som forvaltes regionalt kan Fylkesmannen delegere myndighet til å bevilge midler i henhold til denne forskrifts § 3 til Innovasjon Norge¹ og til kommunene.

¹ Jf. lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge.

§ 6. Dispensasjon

Departementet kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskriften.

§ 7. Opplysningsplikt og kontroll

Mottakere av tilskudd i medhold av denne forskrift plikter å gi alle opplysninger som tilskuddsforvalter¹ finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Tilskuddsforvalter fører tilsyn med at utbetaling av tilskudd er riktig, og har adgang til all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet.

Tilskuddsforvalter kan foreta stedlig kontroll hos tilskuddsmottakeren.

¹ Som definert i § 2

§ 8. Tilbakebetaling

Midler tildelt i medhold av denne forskriften kan kreves helt eller delvis tilbake dersom søkeren har gitt feil opplysninger i søknaden som har dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet, eller at midlene ikke blir nyttet i samsvar med de forutsetninger som er satt for tildelingen.

Det kan kreves forsinkelsesrente¹ av midler som kreves tilbake i henhold til første ledd. Der mottakeren ikke var i aktsom god tro om utbetalingen, kan renter kreves fra det tidspunkt tilbakebetalingskravet er kommet fram til foretaket. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet.

¹ Jf. lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. jf. forskrift om renter ved forsinket betaling.

§ 9. Klage

Vedtak truffet av fylkesmannen i medhold av denne forskrift kan påklages til Statens landbruksforvaltning etter lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

Vedtak truffet av kommunen i medhold av denne forskrift kan påklages til fylkesmannen etter lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

Vedtak truffet av Innovasjon Norge¹ i medhold av denne forskrift kan påklages til Innovasjon Norges klagenemnd.

¹ Jf. lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge.

§ 10. Ikraftredelse

Forskriften trer i kraft straks.

Fra samme tidspunkt oppheves:

- forskrift 15. februar 2007 nr. 53 om midler til bygdeutvikling.